

Angående ”Staden Ystad 2030. Den lilla staden med de stora möjligheterna”

Samrådshandling maj 2014

Fördjupning av översiktsplanen för Ystads kommun – för staden Ystad

Ystads fornminnesförening (nedan YF) har tagit del av dokument enligt rubrik ovan. I egen-
skap av remissinstans för lov- och planärenden, främst sådana som berör eller kan tänkas
beröra miljöer av särskilt kulturhistoriskt värde såväl under som ovan mark inom Ystads
kommun, vill YF här presentera några synpunkter kring de avsnitt som behandlar stadskärnan
och hamnområdet, liksom vissa kulturella aktiviteter i staden.

1. Utgångspunkter – beskrivningar i dokumentet

1.1 Staden Ystad och dess stadskärna

I avsnittet *Syfte, avgränsning och process* påpekas under rubriken *Vad är en översiktsplan?* att denna enligt gängse normer i fråga kommunala översiktsplaner ska ”ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden samt den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras.” (s. 6). Dokumentet omfattar en fördjupning av översiktsplanen för Ystads kommun fram till år 2030, där syftet med fördjupningen är att ”belysa hela stadens utveckling i ett sammanhang”. Ett väsentligt signum för staden anges vara dess kulturmiljö (s. 9). Under rubriken *Riksintresse för kulturmiljövård* i avsnittet *Riksintressen och hänsynsområden* uppges att stadskärnan ”är av riksintresse för kulturmiljövård (M:K 167).” och ”anses vara en av de mest välbevarade medeltida städerna i landet.” (s. 96; jfr s. 51 där det framgår att stadskärnan är ”speciellt kulturhistoriskt värdefull”). I *Strategier för staden Ystad 2030* framhävs under rubriken *Nuläge. Stadens kulturmiljö* kulturmiljön som särskilt bidragande till stadens attraktionskraft, både vad gäller staden som besöksmål och som plats för boende (s. 51).

1.2 Ystads hamnområde och dess förhållande till stadens centrum

I *Strategier för staden Ystad 2030* framgår under rubriken *Staden möter havet* att Ystad har ett unikt läge vid havet och att det finns en avsikt att ”bättre” binda samman stad och hav. Detta ska ske genom att flytta existerande hamnverksamhet till ett läge längre åt söder, eller längre ut, än nuvarande. Det inre hamnområdet ska ersättas med en ny stadsdel. Därmed skulle stadskärnan få en närmare anknytning till havet. Det beskrivs att ”kusten närmast stadskärnan inte [är] särskilt tillgänglig eftersom stadens hamn ligger där.” (s. 41).

1.3 Delar av stadens kulturverksamhet

Under rubrikerna *Ystad 2030* och *Kulturstrategi för Ystads kommun*, i avsnittet *Mål, trender och tendenser*, framgår i samband med visionen och samhällsbyggandet inför 2030 att begreppet kultur är ett av fem kärnområden. Kulturutbudet ska vara omfattande. I en av kommunfullmäktige formulerad strategi gällande kulturen i Ystad framgår att ”Medborgarna uppfattar den kommunala kulturverksamheten som en tillgänglig, angelägen och självklar del av deras vardag.” Konstmuseet och Ystads stadsmuseum/Klostret lyfts fram som väsentliga

baser för kulturen i området, där Kloret ”med dess goda förutsättningar för att utvecklas till ett kulturarvscentrum för hela Ystad/Österlenregionen.” (s. 9f).

2. Synpunkter

2.1 Ystad och stadskärnan

De i översiktsplanen framförda skildringarna av Ystad som en stad med särskild, ålderdomlig karaktär stämmer väl överens med den beskrivning Länsstyrelsen i Skåne ger av staden:

”Ystad är en av de bäst bevarade medeltida städerna i landet. Genom det rika och varierande byggnadsbeståndet illustreras en kontinuerlig utveckling från medeltid till nutid. Såväl stadsplanen med gatunät och fastighetsindelning som den äldre bebyggelsen samt planteringarna och torgbildningarna har kulturhistoriskt värde.”¹ Tilläggas kan att det på internordisk nivå enbart finns ett fåtal städer som utifrån motsvarande kännetecken är jämförbara. Såsom framgått har kulturmiljön avsevärd betydelse för invånarna, liksom för att locka besökare till staden.

Sammantaget framstår Ystads unika situation som en särpräglad kulturmiljö tydligt. Följaktligen är det av största vikt att den översyn som saknas vad gäller skyddsbestämmelser för stadskärnan de facto prioriteras och att de punkter som tas upp på s. 51f följs. YF menar också att erforderliga regler i fråga om höjden på byggnader måste utverkas (jfr s. 52) för att kunna bevara den miljö som gör Ystad till en speciell småstad med en unik stadskärna, således viktiga grunder för boende och turism.

2.2 Hamnområdet och relationen till centrum

Ystad är starkt förknippad med en levande hamn. Häri ligger en väsentlig del av stadens identitet och området bör bevaras och utvecklas som ett hamnområde i avseendet sjöfart. Visionen kring hamnen och dess förhållande till staden i övrigt bör beakta att delar av hamnen har pekats ut som riksintressanta kulturmiljöområden av Länsstyrelsen och Riksantikvarieämbetet.² Ett av argumenten till byggandet av en ny stadsdel är att man menar att hamnen nu skiljer av stadskärnan från den närmaste kusten. Beträktat i ett regionalt och nationellt perspektiv tillhör Ystad de ytmässigt mindre städerna där avstånden i många avseenden är små, ibland närmast obefintliga. Det närmare innehållet i beskrivningen att stadskärnan skulle få en närmare anknytning till havet om nuvarande hamnverksamhet flyttas framstår som dunkelt. En tydlig koppling mellan stad och hav existerar redan. Utifrån dessa aspekter är det i förhållande till kulturmiljövärdet inte motiverat att ersätta nuvarande hamnmiljö med bostäder – kusten i anslutning till stadens centrala delar nås mycket lätt ändå, åt såväl söder som öster och väster. Det närmaste kustavsnittet skulle ännu lättare nås genom skapandet av fler passager över järnvägen.

¹ Se <http://www.lansstyrelsen.se/skane/sv/samhallsplanering-och-kulturmiljo/landskapsvard/kulturmiljoprogram/sarskilt-vardefulla-kulturmiljoer-i-skane/vstad/Pages/Ystad.aspx>)

² Riksintresset Ystads hamn. Länsstyrelsen i Skåne län. Malmö 2007 s. 13f.

2.3 Kultur i staden

Som ovan konstaterats har kulturutbudet i Ystad stor betydelse för både invånare och besökare/turister. Stadens i flera hänseenden arkaiska karaktär bildar en viktig fond för de kulturella aktiviteterna; dessa utgör s.a.s. naturliga inslag i sammanhanget. Sammantaget utgör detta en väsentlig grund för varumärket Ystad. Klostret och Konstmuseet representerar kunskap och upplevelser i tilltalande förening och de tillhör de mest publikdragande inrättningarna i staden. Det är av största vikt att satsningar på dessa fortgår. Idén att låta Klostret bilda bas i ett regionalt kulturarvscentrum framstår för YF som mycket positiv.

Ystad 31/8 -2014

För Ystads fornminnesförening.

Per-Axel Sjöholm (ordf) och Therese Ohlsson